

Atolankos

Kultūros, meno, literatūros leidinys

2025 m. rugsėjo 12 d.

SIAULIŲ

Gatvės menas kviečia dialogui

Virginijus Kinčinitis mano, kad Šiaulių gyventojai tapo atviresni meno kūriniais.

„Kiek iš šio taško matote meno kūrinių?“ – stabtelėjęs Vilniaus gatvės bulvare, klausia Šiaulių dailės galerijos direktoriaus pavaduotojas Virginijus Kinčinitis. Ketvirtadienį menotyrininkas pakvietė skaityti miesto ženklus gatvės meno ekskursijoje „Sienų dialogai“. Šiaulių dailės galerija nuo 2016 metų tęsia viešųjų erdvių meno plenerą „Saulės pagrobimas“ – šiemet Šiaulių sienas papuošė penki nauji kūriniai.

Živilė KAVALIAUSKAITĖ

Perskaityti ženklus

Pirmąjį tarptautinį grafičių meno plenerą „Saulės pagrobimas“ Šiaulių dailės galerija organizavo 2016 metais, minint 780-ąsias Saulės mūšio metines.

Pirmąją neofreską „Užtemimas“ ant Vilniaus gatvės 139 pastato sienos sukūrė italų menininkas Guido Bisogni. V. Kinčinitis, projekto iniciatorius, prisimena, kiek dėl šio kūrinio buvo sulaukta miestiečių pasipiktinimo, pasipriešinimo – kaip galima taip bjauruoti sienas?! Dabar su tokiomis problemomis nebesusiduriama.

Nukelta į 11 psl.

Lietuvos šiuolaikinio ekslibriso šimtmečiui skirta paroda

Šiemet minimos 100-osios šiuolaikinio ekslibriso Lietuvoje metinės. Jo pradininku laikomas Šiauliuose gyvenęs ir kūręs dailininkas Gerardas Bagdonavičius (1901–1986). Jis ekslibrisą pavertė meno kūriniumi. Šią sukaktį pažyminti lauko paroda „Ženkla, kurie kalba: Lietuvos moderniam ekslibrisui – 100 metų“, veikianti prie Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešosios bibliotekos, pristato dalį dailininko autoekslibrisų. Tai kvietimas pažvelgti į knygos kultūrą per meno prizmę ir pamatyti, kaip susilieja tradicija ir modernumas.

Asta KAKTYTĖ

Knygos nuosavybės ženklai, tapę menu

Ekslibrisas – tai savininko ženklas knygoje, tačiau jis visada buvo daugiau nei paprastas įrašas ar antspaudas. Tai – asmeninis simbolis, mažas, bet išraiškingas grafikos

kūriny. Nors ekslibrisai Lietuvoje žinomi jau nuo XVI amžiaus, tačiau ilgą laiką jie buvo funkcionaliu įrankiu, žymintiu savininko turta. Reikšmingas lūžis įvyko prieš šimtmetį – 1925 metais, kai Šiauliuose buvo sukurti pirmieji ekslibrisai, gavę naują – meninę – kryptį: tapo svarbu ne tik funkcionalumas, bet ir estetika, simbolinė galia, asmeninės tapatybės išraiška ir meistriystė.

Gerardas Bagdonavičius, sukūręs apie du šimtus ekslibrisų, tarp jų daugiau nei dešimt autoekslibrisų savo bibliotekai, įrodė, kad ekslibrisas gali būti kur kas daugiau nei paprastas knygos ženklas – tai asmeninės saviraiškos priemonė, pasaulėvokos ir meninės vizijos raiška. Vienas iš dailininko autoekslibrisų, eksponuojamų šioje parodoje, 1931 m. buvo apdovanotas tarptautinėje parodoje Los Andžele (JAV). Tai ryškus ženklas, kad šiauliečio darbai peržengė vietinės reikšmės ribas ir prisidėjo prie ekslibriso kaip meninės formos pripažinimo Lietuvoje.

Šiandien ekslibrisai – ne tik ženklai, bet ir asmeniniai pasakojimai, kalbantys apie identitetą, vertybes ir meilę menui. Jie jungia praeitį ir dabartį, įkvepia naujus kūrėjus ir kolekcininkus išreikšti savo unikalumą. Parodoje eksponuojami ekslibrisai ženklų kalba pasakoja apie menininką, kurio darbai pažymėjo lietuviško šiuolaikinio ekslibriso pradžią lygiai prieš 100 metų – būtent Šiauliuose.

Paroda netradicinėje erdvėje

Paroda „Ženkla, kurie kalba“ išsiskiria ne tik turiniu, bet ir forma. Ekslibrisai – mažo formato darbai – šioje pa-

rodėje įgauna naują matmenį: jie yra išdidingi ir eksponuojami viešojoje miesto erdvėje – ant statybinės tvoros prie renovuojamos Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešosios bibliotekos. Šis vizualinis žingsnis – tarsi žvilgsnis iš knygos puslapių į miestą. Parodos eksponatai tampa ne tik meno objektais, bet ir vietos pasakojimo dalimi, įkvepiančia susimąstyti apie tapatybę, tradiciją ir modernumą.

Ekspozicijos vieta – taip pat simbolinė. Vos keli žingsniai nuo parodos erdvės įsikūręs meninis akcentas „Penzeliukas“, skirtas G. Bagdonavičiui, ir jo gyvenamasis namas Aušros alėjoje, galima sakyti, įprasmina šią meno ir kultūros kelionę. Šis maršrutas tarsi kviečia leistis į kultūrinį pasivaikščiojimą, kuriame kiekvienas ženklas ir vieta pasakoja savo istoriją.

Biblioteka kviečia minėti šiuolaikinio ekslibriso šimtmetį

Parodos organizatorė – Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešoji biblioteka, kurioje įkurtas Knygos grafikos centras ir saugomas Gerardo Bagdonavičiaus ekslibrisų fondas. Minėdama Lietuvos moderniojo ekslibriso šimtmetį, biblioteka ne tik išreiškia pagarbą šiai subtiliai, mūsų kultūros istorijas saugančiai grafikos meno sričiai. Ji žiūrovui pateikia ekspoziciją iš savo rinkinių ir kviečia atrasti ženklų kalbą, pažvelgti į jų simboliką bei pasisemti įkvėpimo iš šių istorinės ir meninės reikšmės ženklų pasaulio, kuris gali tapti ne tik meno, bet ir savęs pažinimo keliu. Paroda eksponuojama rugsėjo 8–30 d.

Gerardo Bagdonavičiaus darbai saugomi Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešojoje bibliotekoje.

GERARDAS BAGDONAVIČIUS

GERARDAS BAGDONAVIČIUS